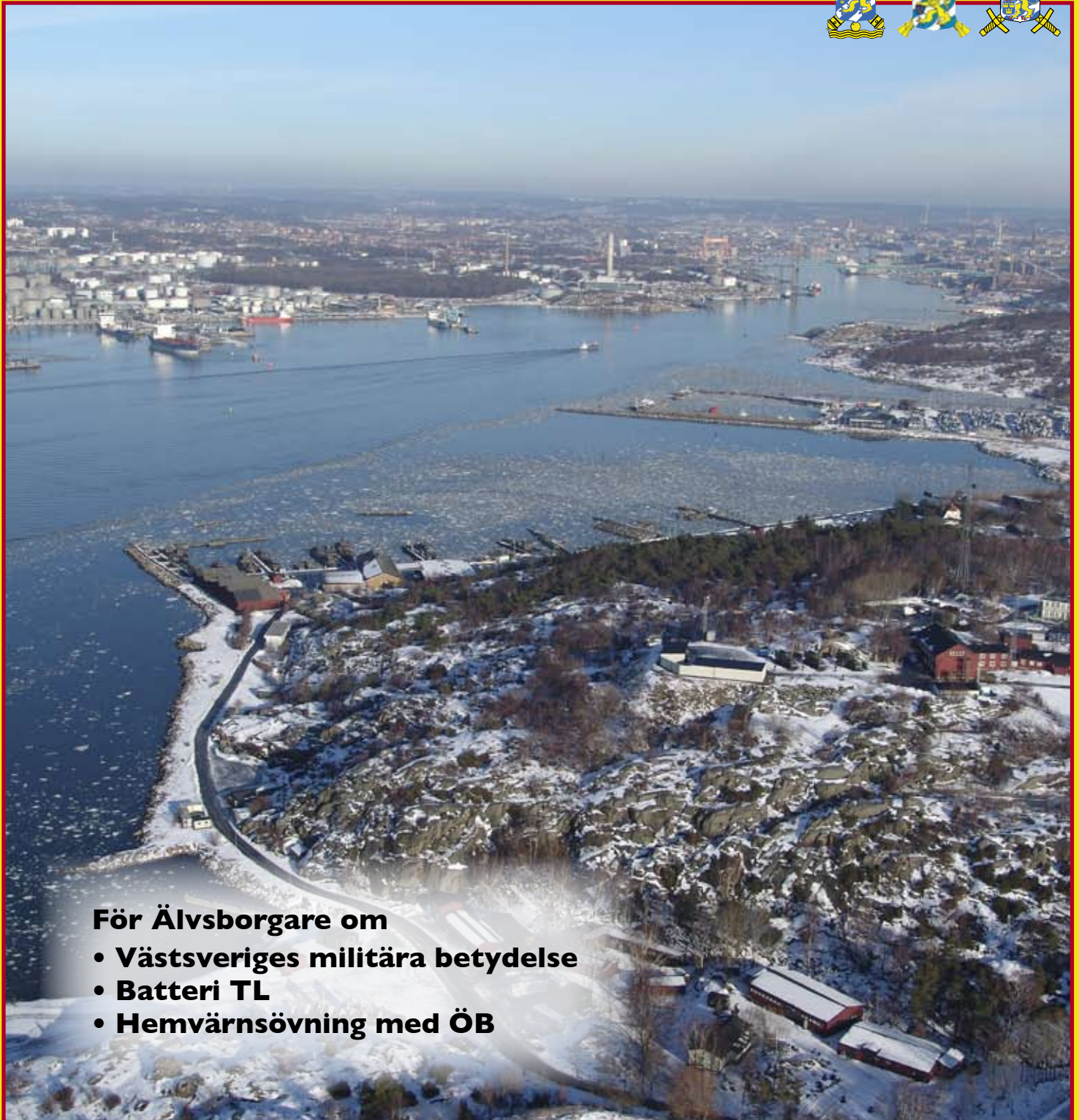

Älvsborgarna

NR 1 • 2007

För Älvsborgare om

- **Västsveriges militära betydelse**
- **Batteri TL**
- **Hemvärnsövning med ÖB**

Välkommen till Älvsborgarna!

Lennart Hammarstrand
Foto Mats Afzelius

Det här är en helt ny tidning! Den är till för Dig med rötterna i Kungliga Älvsborgs Regemente och Kungliga Älvsborgs Kustartilleriregemente med efterföljare och som nu är medlem i någon av de två kamratföreningarna. Den är också till för Dig som är eller har varit aktiv i hemvärnets olika förband inom Älvsborgsgruppen. Den är med andra ord gjord av och för oss Älvsborgare!

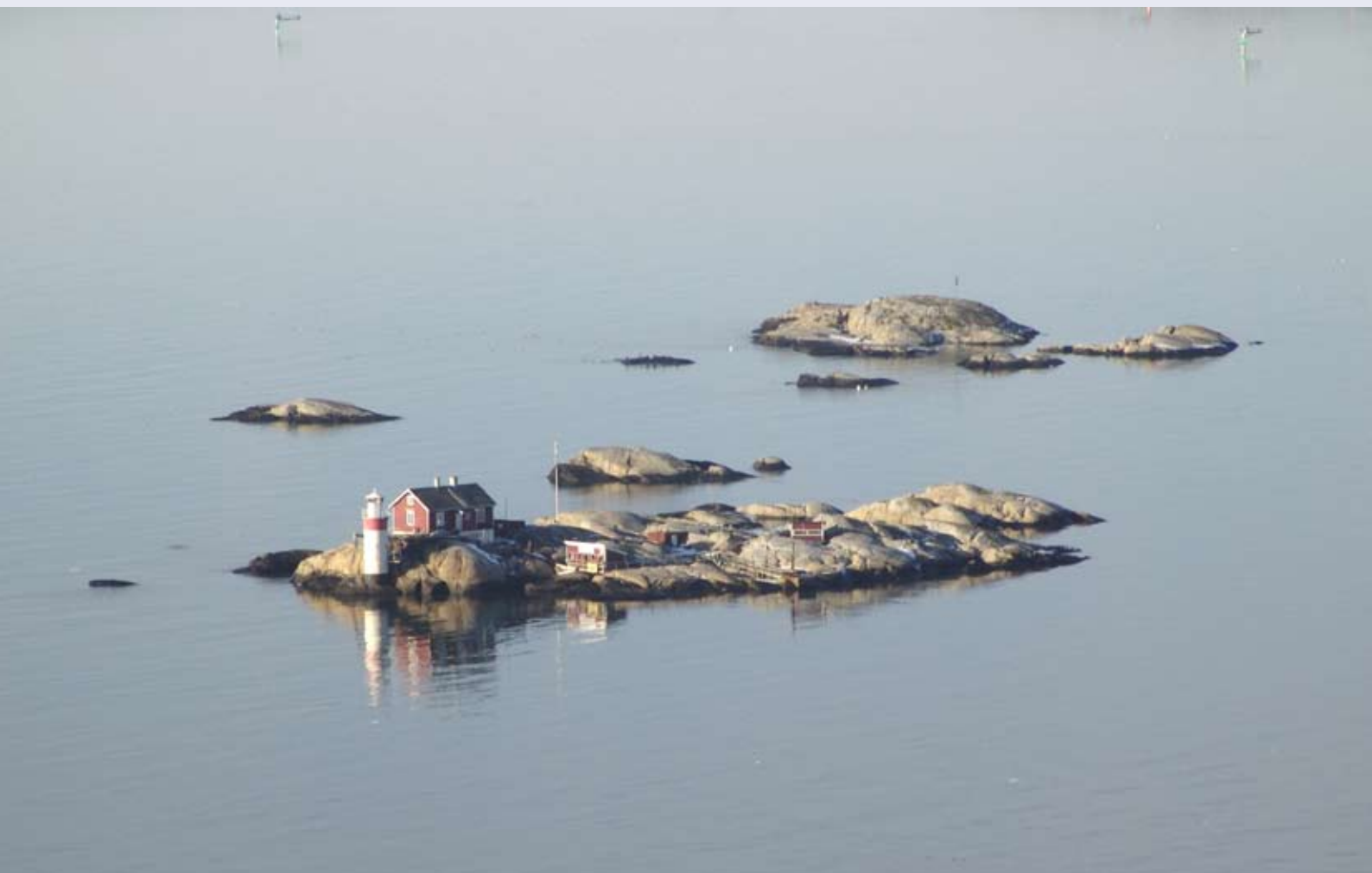
De båda kamratföreningarna, som genom åren varit duktiga på att rekrytera nya medlemmar och erbjuda så mycket, står nu inför reella utmaningar. Antalet nya medlemmar blir färre samtidigt som det tidigare goda stödet från myndigheterna nu dras ner drastiskt. Samtidigt har Hemvärdet ett konstant behov av att sprida bred information till sina soldater.

Tänk om man kunde samordna de goda krafter som finns hos Hemvärdet i Älvsborgsgruppen, hos Kungl. Älvsborgs Regementes Kamratförening och hos Göteborgs Garnisons Kamratförening? Ett första steg i den riktningen är den tidning Du nu håller i Din hand. Den är sprungen ur de olika publikationer vi har idag. Samtidigt som vi skapar något nytt har vi försökt att behålla traditionella inslag. Tankarna för 2008 är att Älvsborgarna skall leva parallellt med de båda kamratföreningarnas tidningar. Kanske kan samarbetet bli ännu tätare i framtiden, men det är upp till de båda föreningarna och dess medlemmar.

Givetvis är vi nyfikna på vad ni tycker om den här tidningen! Vi tar gärna emot glada tillrop och konstruktiv kritik, och har Du något lämpligt alster i kombination med bilder tar vi gärna emot det via e-mail lennart.hammarstrand@mil.se.

I det här numret kan Du läsa en tänkvärd artikel av generalen Claes Skoglund om Västsveriges militära betydelse, en rykande färsk rapport från den stora hemvärnsövningen med ÖB-besök som nyligen genomfördes i Göteborg och en mycket intressant beskrivning av Batteri TL. Trevlig läsning!

Lennart Hammarstrand
Redaktör

Kamrater!

Som ni redan sett har vi nu tagit första steget mot ett framtida samarbete med våra kamratförenings-kollegor i Borås. I förbandet FömedC ingår Elfsborgsgruppen och därmed ett ansvar att föra Älvsborgs regementes traditioner. Jag har således att beakta bägge föreningarnas intressen. Gemensamt är hög medelålder och låg nyrekrytering. Vi kan redan nu se konsekvenserna av detta i form av vikande medlemstal och därmed sämre ekonomi. En stor utgiftspost är kostnader för våra tidningar.

Lösningen blir då en gemensam tidning där distributionen samordnas med Försvarets behov av utskick till hemvärnssoldaterna i Elfsborgs-gruppen som också är mer än välkomna till oss.

För min egen del så avslutas drygt 37 års verksamhet i Försvarmakten vid årsskiftet. Det är naturligtvis med blandade känslor man förbereder sig för att lämna det aktiva yrkeslivet

bakom sig. Minnen från olika tjänstgöringar paraderar förbi i en aldrig sinande ström. Som kustartillerist har jag haft förmånen att lära känna hela Sveriges kuststräcka, deltagit i övningar vid de flesta av våra fasta artilleriförband och lärt känna nästan alla KA-officerskollegorna i dåvarande fredsorganisation.

Det allra mest stimulerande arbetsuppgifterna har jag haft som förbandschef. Två gånger C KA 4/Amf 4, och nu som avslutning C FömedC. Att få lära känna så många medarbetare, att få uppleva den enorma drivkraft som finns inneboende i våra organisationer och att få vara med och styra mot gemensamma mål har gett mig de finaste och starkaste minnena.

Jag tackar er alla, som jag haft förmånen att arbeta tillsammans med, och önskar er lycka till i ert framtida värv. Ett särskilt välkommen till FömedC och lycka till riktar jag till min efterträdare kommandör Lennart Bengtsson.

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Bo Andersson

Ordförande Göteborgs Garnisons Kamratförening

Bo Andersson

Foto Lennart Hammarstrand

Vänner!

”Säkerhet i samverkan” heter Förvarsberedningens nya rapport som överlämnades till Förvarsministern den 4 december. I den tar man upp behovet av ett brett perspektiv på hot och en samlad syn på säkerhet. Det gränsöverskridande samarbetet främjar en positiv utveckling i stora delar av världen. Miljöpåverkan och klimatförändringar utgör de allvarligaste globala hoten mot människors säkerhet.

Ett enskilt militärt väpnat angrepp direkt riktat mot Sverige är fortsatt osannolikt under överskådlig tid men kriser eller incidenter, som inbegriper militära maktmedel kan uppstå även i vår region.

Rapporten talar även om behovet av att fortsätta utvecklingen mot ett modernt, flexibelt och interoperabelt insatsförsvaret.

Läste en artikel om en arbetsgrupp i rikshemvärnsrådet som har funderat på frågan ”Varför vi finns till”. Deras vision är att inom hemvärnets ram skapa en nationell skyddsstyrka till

försvaret av Sveriges demokratiska struktur som ett fritt land med yttrandefrihet och religionsfrihet. Hemvärnets ansvar är att skydda medborgare i Sverige, samt utgöra en rekryteringsbas för internationella insatser. Det är vår nationella skyddsstyrka som med kort insatstid kan vara stöd vid nationella påfrestningar och vid krishantering. Därför finns hemvärdet till och jag är övertygad om att det utvecklas vidare i den positiva anda som präglar inte minst rikshemvärnschefen, som behöver allt stöd.

Jag ser det som positivt att vi med jämna mellanrum kan få en tidning, som också skickas till de 2000 männen och kvinnorna i hemvärdet i vårt område. Detta är viktigt och utgör en bra rekryteringsgrund för medlemskap till våra kamratföreningar.

Att samverka med ett brett perspektiv är en bra strategi både för vårt försvar och våra kamratföreningar.

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Else-Marie Lindgren

Ordförande Kungliga Älvsborgs Kamratförening

Else-Marie Lindgren

Foto: Kristdemokraterna

Göteborgs Garnison – Full Fart Framåt!

Tomas Westerling

Foto:

Lennart Hammarstrand

Göteborgs Garnison har från att i princip ha varit utradrad blivit en garnison med rejäl framtidstro. I skrivande stund har 350 personer sin anställning i Göteborgs garnison. Det kunde man inte tro efter försvarsbeslutet 2004.

Försvarsmedicincentrum stödjer hela Försvarsmakten med kvalificerad sjukvårdspersonal samt utveckling och framtagning av anpassad sjukvårdsmateriel för fältbruk. Utöver det så utbildas inom ramen för Elfsborgsgruppen 4 bataljoner ur de nationella insatsstyrkorna, varav en med marina uppgifter.

Säkerhets- och samverkanssektion Göteborg ur operativa staben i Högkvarteret ansvarar för regional samordning av säkerhets- och samverkansfrågor i Västra Götalands- Örebro- och Värmlands län. Marinbasen bidrar med ett sjöinformationskompani och ett säkerhetskompani med marina uppgifter.

Amfibieregementet har ett bevakningsbåtskompani baserat i Göteborg. Förbandet löser uppgifter i första hand på och under ytan. FMLOG har verksamhet ur alla tre divisionerna (Teknik, Försörjning och Service). FMLOG ansvarar för att de behov av logistik som förbanden i Göteborg har tillgodoses. Försvarsmaktens telenät- och marktelförband ansvarar för Försvarsmaktens teletekniska infrastruktur där Göteborgsdelen ansvarar för regionens behov.

Utöver dessa militära delar bedriver flera civila myndigheter verksamhet inom området där den svenska resursen för ledning av sjö- och flygräddning särskilt tål att omnämnas. Vid årsskiftet genomförs ett chefsbyte i garnisonen där överste Bo Andersson, efter väl förrättat värv går i pension. Han ersätts av kommendören Lennart Bengtsson som tar över en skuta med vind i seglen.

Tomas Westerling

Stabschef Försvarsmedicincentrum

Namnbyte

Nedanstående citat är hämtat ur C FömedC, överste Bo Andersson, remissvar på Försvarsmaktens föreskrifter om verksamheten vid Försvarsmakten (verksamhetsordningen) 2008.

Står

Försvarsmedicincentrum (FömedC)

Föreslås stå

Älvsborgs regemente med Försvarsmedicincentrum

Motiv

Dagens FömedC är en blandning av ett förband och ett centra. Detta innebär att det är svårt att kommunicera såväl inåt förbandet som extern vad FömedC egentligen står för. Föreslaget namnbyte skulle innebära att nuvarande C FömedC blir chef Älvsborgs regemente och nuvarande ställföreträdande chef tillika medicinskt ansvarig blir chef Försvarsmedicincentrum. Namnbytet skapar stora fördelar genom att tydligt beskriva vad verksamheten innebär. Regemente står för militär närvaro, FömedC står för kompetenscentra försvarsmedicin, tydliga roller skapas.

Foto: Lennart Hammarstrand

Älvsborgs regementen I I 5 och KA4/Amf 4

– deras tillkomst, samverkan, kamratföreningar och den förpliktande osäkra framtiden.

Älvsborgs regemente var ett av de tre infanteriregementen som 1624 organiserades ur Västergötlands landsregemente. Det senare hade i sin tur uppstått ur de forna västgötafänikorna. En fänika motsvarade en bataljon.

Förband ("kvarter") ur fänikorna var ständigt förlagda som säkerhetsbesättning i de s.k. riksfästningarna. Kalmar, Kronoberg och Älvsborg bildade med front mot Danmark (framförvarande landskap alltjämt danska) en främre linje, Jönköping en bakre vid skiljevägen på Vätterns södra strand. Älvsborgs slott med tillhörande slottslän uppfördes redan i mitten på 1300-talet, d.v.s. 300 år innan fästningsstaden Göteborg grundades. Uppgiften för "borgen vid älven", Göta älvs mynning, var att trygga den smala korridor av Västergötland och Svea rike som sträckte sig ut till Västerhavet mellan det danska Halland och det norska Bohuslän. Besättningen i Älvsborgs slott var självfallet älvsborgare.

Slottet vars ruiner är bevarade låg vid nuvarande Älvsborgsbrons södra landfäste. Det var ursprungligen byggt av trä med torvtak. Motståndskraften vid belägring var svag. Slottet stormades flera gånger under medeltidens krig

General Skoglund på Älvsborgs Regemente.

mot danskarna. Under 1400-talet skulle artilleri komma till användning. Dock genom de korta skottvidderna endast för självförsvar, ännu inte för bekämpning av fartyg ute på älven. Det blev föga bättre med motståndsförmågan vid nya tidens inledning. Renässansfursten Johan III var mer intresserad av att bygga om rikets gamla fästningar till ståndmässiga palats. Följden blev "Älvsborgs lösen" i frederna

efter både Nordiska sjuårskriget 1570 och Kalmarkriget 1613. I den senare var lösensumman en miljon riksdaler, ett ofantligt kapital i det både folk- och penningfattiga dåvarande Sverige.

För att förstärka försvaret i väst grundlade Gustav II Adolf och hans kansler stadsfästningen Göteborg och satte 1624 upp Älvsborgs regemente. ➤

Uniformsreglemente 2007

I april fastställde högkvarteret hur försvarsmaktens officerare skall galoneras bl.a. vad avser förbandsmärken, truppslagstecken och huvudbonader. Beslutet innebär att fast anställda officerare med armébakgrund knutna till Försvarsmedicincentrum skall anlägga Älvsborgs regementes förbandstecken och mörkblå basker med arméns baskermärke. Som truppslagstecken anläggs " eget tidigare" eller infanteri.

Totalt berörs ett 20-tal officerare. Denna siffra förväntas öka efterhand som alla reservofficerare som sökt sig till hemvärnet också erhåller ny bottentjänst. / BEP

Ny galonering.
Foto: Ulrika Adolfsson

Nätverk för krishantering knöts på Käsö

I augusti samlades ett av krishanterningsnätverken i Göteborgs- och Sjuhäradsregionen på Käsö. Mötet är sedan tre år årligt återkommande och bekostas av aktörerna själva

Grunden för samhällets krishanteringssystem är att fredstida lagar gäller. Detta innebär att tvärsektorieell samordning i allt väsentligt måste uppnås genom samverkan. När beslut skall tas snabbt och i kaotiska lägen är en omfattande samverkan ingen optimal lösning. Avgörande för vår krishanterningsförmåga blir därför de nätverk som underlättar för de olika aktörerna att prestigelöst hitta gemensamma lösningar.

Personerna i nätverket som träffades innefattar ansvariga för kommunernas säkerhets- och beredskap, länsstyrelse, polis, regionen, räddningstjänst, försvarsmakten med flera. Återigen visar Käsö att det är en på alla vis förträfflig plats – inte bara för försvarsmakten. Och buffén på färska skaldjur från det närliggande Västerhavet gjorde inte saken sämre. / BEP

Älvsborgs slott

Göteborg. Där hade Gamla Älvsborg börjat raseras. Det ersattes av en modern befästning Ny Älvsborg, färdig 1661. Denna förlades framskjuten på en holme mitt i Göta älvs mynning. Artilleriets egenskaper hade nu förbättrats. Ny Älvsborg bildade en spärr mot försök till inbrytning sjövägen till Göteborg. Man kan säga att kustartilleriet hade gjort sin debut.

I mars 1719 anföll den norske amiralen Tordenskiöld med en dansk flotteskader Göteborg. Ny Älvsborg försvarades av Göteborgsartillerister och en bataljon Älvsborgsinfanterister. Fästningens kommandant var överstelöjtnant Jean Lillie från Älvsborgs regemente. Anfallet avvärdades efter tre dygns blodiga strider delvis på vallarna. Försvaret förstärktes med några kanoner från Göteborgs garnison som förts över till Hisingsidan. Rörligt kustartilleri! Älvsborgs regemente fick segernamnet "Ny Älvsborg 1719" på sin svartgulrandiga fana med Göta Lejon.

Nya Älvsborg

- Stad och regemente fick samma vapensköld, Göta Lejon, utvisande de gemensamma uppgifterna.

1658 blev Halland och Bohuslän svenska. Älvsborgs slottslän ingick i Göteborgs och Bohus län. Det nya Älvsborgs län fick sin tyngdpunkt i Sjuhärad i södra Västergötland. Där förlades i fredstid Älvsborgs regementes åtta kompanier i var sitt härad (Kind två). De 1200 knektarna tilldelades soldattorp.

Vid krigsfara och i krig förblev Älvsborgs regementes huvuduppgift försvaret av

1700- och 1800-talen förlöpte med vakthållning mot Danmark och Napoleonkrigens förvecklingar. De efterhand allt omodernare befästningarna i och runt innerstaden i Göteborg lades ned. Kring sekelskiftet 1900 började det säkerhetspolitiska läget i Europa skärpas. Göteborg med sin växande hamn krävde åter ett försvar mot havet.

Riksdagen beslöt att ett toppmodernt bergfort (0 II) bestyckat med tungt artilleri skulle sprängas ned på Västerberget strax söder Ny Älvsborg. 1904 fastställde riksdagen att detta fort jämte ett antal mindre kustförsvarsanläggningar jämte ett landförsvarssystem omfattande två infanteribataljoner och två rörliga artilleribatterier skulle benämnas Älvsborgs fästning.

Så utbröt första världskriget 1914. "Skyddstrupp" (beredskapsförband) ur Älvsborgs regemente bildade del av garnisonen i Älvsborgs fästning, särskilt inriktat på skärgårdsförsvaret. Älvsborgs kustartillerikår (KA 3) för bemanning och utbildning uppsattes 1915 men indrogs nedrustningsåret 1925. Fästningen förlades i "materielreserv".

Strax följde 1939 andra världskriget, betydligt farligare. Älvsborgs fästning mobiliserades under stora svårigheter. Göteborgs hamn fick inte användbar falla i tyskarnas händer! Sedan Danmark och Norge angripits "organiserades" den 9 april 1940 Älvsborgs fältregemente i Sjuhärad och förflyttades med motor-march till passet sjön Lygnern – Kungsbackafjorden. Uppgiften var att skydda Göteborgs södra flank. Ytterligare fem vårar tågade regementet ned till kusten för samma uppgift. Utbyggnaden av Göteborgs sjöfront krävde uppsättning av Älvsborgs kustartilleriregemente i försvarsbeslutet 1942 (FB 42). Nu fanns sålunda i grundorganisationen

Tidstypiska soldater ur Göteborgs yngre garnisonsregemente från 1790-talet.

Jagaren HMS Uppland. Foto: Försvarets Bildbyrå/FBB

Stridsvagn 103 under eldgivning med vagnkulspruta. Foto: Lasse Sjögren/FBB

två Älvsborgs "systerregementen" vars krigsförband hade gemensam uppgift att försvara Göteborg. I maj 1945 kom vapenstillståndet.

Kalla kriget följde. Då blev det ryssarnas tur att utgöra ett hot även i väster. De stod nämligen redan med sina många divisioner nästan framme vid Lübeck. Nato bedömde att de vid storkrig snabbt skulle försöka erövra Jylland landvägen för att sedan ta språnget till Sydnorge. Natos övningar kring Västerhavet 1951-86 utgick från denna förutsättning. Jag var militärbefälhavare (MB) Väst. ÖB Synnergren gav mig muntligen direktiv att med alla medel försvara Göteborgs hamn och Västgötaflygbaserna så att bistånd från USA kunde landas och baseras. Det under premissen att vår "neutralitetspolitik" misslyckats och vi trots allt råkat i krig med Sovjetunionen.

Krigsförband organiserade av Älvsborgs regemente och Älvsborgs kustartilleriregemente och med efterhand allt modernare vapen hade de som oförändrad gemensam uppgift försvaret av Göteborg. Tillkomsten av storflygplatsen och infallsporten Landvetter inriktade Älvsborgsbrigaden mot försvaret av denna.

Med FB 68 bröts enigheten i försvarsfrågan. Nedrustning inleddes. Med motiveringen "Väst ligger i eldlä" ville "Stockholm" förlägga denna i väster, en strategisk felbedömning (se ovan!). Försöket avväjdes till del inte minst tack vare insatserna av försvarsföreningarna i Göteborg. Så kom kalla krigets slut, Sovjetunionens upplösning och ett nytt militärpolitiskt läge. Vårt försvar kunde efterhand begränsas, men tyvärr planlöst. I FB 96 nedlades Älvsborg regemente.

Dess mekaniserade Älvsborgsbrigad kunde med sitt tunga artilleri redan från mobiliseringsplatsen, d.v.s. omgående bekämpa fallskärmstrupp som överraskande hoppat på Landvetter. "Av samhällsekonomiska skäl" behölls i stället en brigad i mörka Småland. Cheferna för de två systerregementena försökte gemensamt rädda Göteborgs försvar genom att i besparingssyfte sammanföra viss verksamhet vid dessa. Men förgäves! I FB 04 nedlades även Älvsborgs amfibieregemente (f.d. KA 4). Av militära förband i Sveriges två största städer behölls i Stockholm Livgardet och Amf 1, i Göteborg Försvarsmedicincentrum (FömedC), en nyttig och

J29 Flygande Tunnan. Foto: Håkan Brandt/FBB

nödvändig enhet men inte för strid.

Göteborg med sin starke man Göran Johansson i spetsen kämpade för Amf 4 mot försvarsminister Leni Björklund men misslyckades. "Stockholm" förstod fortfarande inte Göteborgs strategiska betydelse.

Även resterna av Älvsborgs regemente i Borås, Älvsborgsgruppen (som alltid gav os ett mycket gott stöd!) indrogs 2004. Den inordnades i Göteborgsgruppen som utbildar tre hemvärnsbataljoner i Göteborgsområdet (varav en marin) och en

i Sjuhärad. Genom kraftfullt initiativ av gruppchefen ändrades benämningen till Elfsborgsgruppen av talande traditions-skäl men främst med blick mot framtiden. Gruppen som ingår i Göteborgs garnison för det gamla krigsförbandet Älvsborgsbrigadens fana. Dess hemvärnsmän nyrekryteras fortgående. De är älvsborgare och därmed kan även våra kamratföreningar fortleva. Fredstraditionerna i Sjuhärad och Borås förvaltas av Sjuhärads hemvärnsbataljon med Älvsborgs regementes fana och av officersföreningen med soldattorpet och mässen inom det forna kasernområdet i Borås.

Älvsborg med dess slott, fästningar och truppförband har under 700 år genomsyrt Göteborg och dess garnison. Alla är vi faktiskt älvsborgare! Därför heter detta nummer av garnisonens men även kamratföreningarnas tidskrift "Älvsborgarna".

ÖB framhöll med skärpa vid sitt besök i Göteborg i våras stadens och hamnens strategiska betydelse för riket och för Nord-europa i fred, under kriser av skilda slag och inför osäker framtid. Mot bakgrund av Försvarsmaktens nuvarande brydsamma läge och med sikte på framtiden är det därför av synnerlig vikt att försvarsvilja, motståndsförmåga och inte minst militär kultur består i Västsverige med Göteborg i centrum. Föreningen för Göteborgs försvar, Reservofficersföreningen i Göteborg och de forna regementenas kamratföreningar m.fl. är ett gott medel för angivna syften. Härför krävs sammanhållning och samarbete. Detta har i god ton inletts. Allt under samlingsropet "Älvsborgare" under de svartgulrandiga och röda fanorna, alla med Göta lejon på duken.

Claes Skoglund
f.d. MB Väst

Kanonerna på Djuramåsa

På höjderna ovanför Viken strax utanför Helsingborg låg Batteri HB, en gång världens mest moderna kustartilleribatteri. Efter att ha byggts i rekordfart i början av andra världskriget tjänade det med sina fyra 15,2 cm eldrör sedan Sverige väl i mer än 50 spännande år.

Om batteriet genom åren har grundaren av Beredskapsmuséet Johan André nu skrivit en insiktsfull bok – Kanonerna på Djuramåsa. Han om någon borde kunna berätta batteriets historia, och det gör han också på ett insiktsfullt sätt. Här beskrivs de olika eldrörens historia i detalj, de dagliga vedermördorna med att ständigt hålla en mycket hög beredskap går igenom och historien om hur ett Danmarksrek gjordes för att kunna lägga in fasta eldlägen berättas också.

Boken innehåller inte bara detaljrik information om batteriet utan är också en berättelse om kustartilleriets utveckling fram till dess att batteriet – och så småningom också kustartilleriet – lades ner.

Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek (SMB) står bakom boken och därifrån kan den också köpas. Den kommer också att finnas tillgänglig på KA4 Museum som referensexemplar.

HAM

Årsmöte 2008

Årsmötet är planerat till den 5 mars kl 18.00 och hålls i Bohussalen. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar inbjuds till subventionerad middag och kamratlig samvaro på mässen. Anmälan om deltagande lämnas till Gustav Lundberg, tfn 031/290546, e-post gustav.lundberg1@spray.se eller Kjell Sörquist, tfn 031/920790, e-post kjell@sorquist.se senast den 27 februari. Anmälan till middagen är bindande. Boka denna kväll i din almanacka redan nu!

Nya medlemmar 2007

Under året har vi till medlemsskaran knutit följande kamrater:

Ingvar Andersson, Christer Bengtsson, Håkan Beskow, Jan Blidberg, Karl-Axel Eriksson, Anita Forsmark, Gunnar Friberg, Lennart Frid, Lars-Petter Hallén, Robert Högdahl, Tor Nordström, Johan Sjöstedt och Jonny Stenberg.

Vi hoppas att ni skall trivas bland oss och önskar er varmt välkomna!

Bemärkelsedagar 2008

Bland medlemmarna noterar vi följande högtidsdagar under årets första sex månader:

85 år

Gustav Lundberg	25 januari 1923
Björn Wannebo	1 februari 1923
Ingvar Ingelshed	8 mars 1923
Sverre Larsson	26 maj 1923

80 år

Dagmar Ternegren	6 mars 1928
Rolf Fredriksson	22 mars 1928
Ingegerd Jacobsson	24 mars 1928
Henry Johansson	3 maj 1928
Alf Hansson	19 juni 1928

75 år

Bo Carlsund	29 mars 1933
-------------	--------------

70 år

Göran Engström	14 januari 1938
Kerstin Lidbeck	22 februari 1938
Lennart Eriksson	7 maj 1938

60 år

Siri Svanberg	31 januari 1948
Jerker Stridh	6 april 1948
Kurt Jansson	28 juni 1948
Karl-Gustav Rosborg	29 juni 1948

Vi höjer våra händer i en välgångshonnör och önskar kamraterna allt väl!

Batteri Torslanda (TL)

De två svåra 24 cm kanonerna m/04 på Oscar II fort ansågs 1940 fortfarande vara mycket värdefulla. Felet med dem var placeringen för nära Göteborgs stad samt deras lavettage. Pjäsernas uppgift var att hindra fientliga örlogsfartyg från att beskjuta Göteborg och att skydda Örlogsbasen på Nya Varvet och fartyg som var baserade där. De hade monterats 1907 på de platser där de står i dag på Oscar II fort. De stod då i självsänkande lavettage, som endast medgav en maximal elevation av 12 grader. Med den ammunition som fanns vid sekelskiftet gav detta ett dmax (maximala skottvidden) på måttliga 13000 meter (ungefär fram till Vinga). Att bekämpa pjäserna med fartygsartilleri hade ansetts som mycket svårt, men med en avsevärt utvecklad flygtaktik med bland annat störbombningar hade hotbilden för de oskyddade pjäserna förändrats drastiskt.

I oktober 1939 fattades därför beslut om att flytta de två pjäserna till Hisingen. Våren 1940 påbörjades sprängningar för de tre planerade berganläggningarna i Hjuviksområdet. De kallades A 1, A2 och A 3. Anläggning A 1 mitt i området hade en pjäs med förläggning för personal, kök och ammunitions-durkar.

Anläggning A 2, närmast vägen till färjeläget på Lilla Varholmen, innehöll dessutom en förbandsplats nere i berget. A 3 närmast havet var stabs- och S-plats där man skötte batteriets ledning och samband. Dessutom fanns förläggningar åt batteristaben, signaltroppen och lvtroppen,

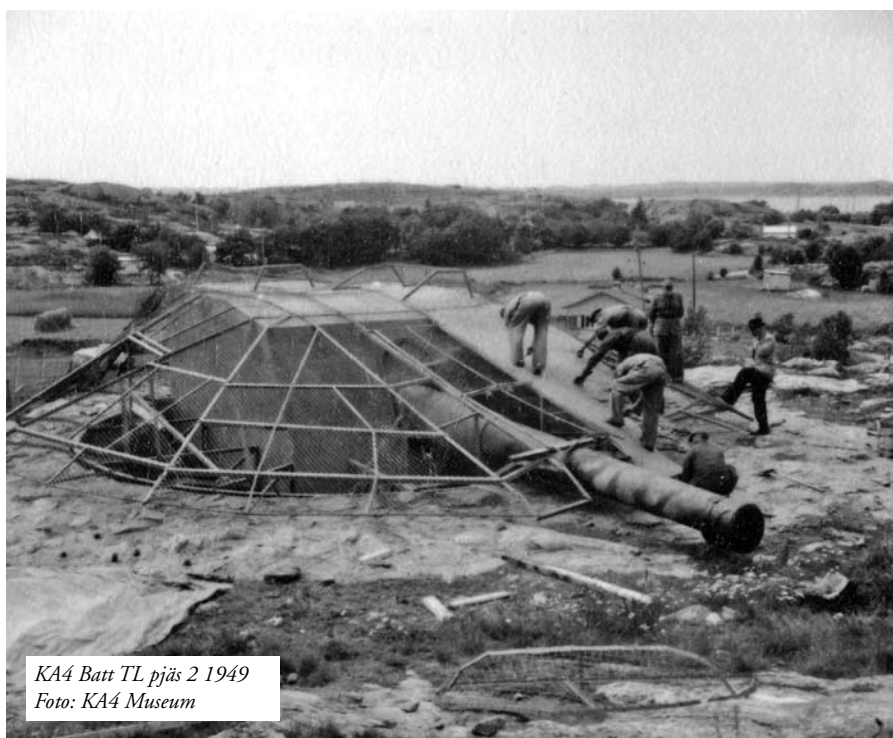
Pjäserna och delar av de gamla lavetterna monterades ned 1941 och sändes med präm till Bofors vapenfabrik i Karlskoga. Där omräflades eldrören och nya lavetter byggdes. De medgav nu en max. elevation av 31 grader och med ny ammunition och drivladdningar blev dmax 25000 m. Efter att ha fraktats tillbaka till Göteborg monterades pjäserna över 10 m djupa schakt i berget. Ammunitionen förvarades under jord och ammunitionslangningen skedde skyddat med hissar. De 195 kg. tunga granaterna ansattes nu i eldröret av elektriskt drivna ansättare vilket gav en eldhastighet på 2 skott per minut med en tränad servis. Över eldröret monterades en 20 mm pansarplåt som skydd mot finkalibrig eld och splitter. Då pjäserna inte syntes från sjön, utgjordes det största hotet av flyg. För att öka flygskyddet tillfördes batteriet en luftvärnstropp med två 40 mm

automatkanoner m/36, en enkelpjäs och en dubbelpjäs.

Det moderna batteri TL (Torslanda) var klart och sköt första gången den 16 mars 1942. Batteriet sköt enbart med riktmetod RIII, d.v.s. indirekt skjutning utan att man ser målet från pjäsen. Man valde lämpligast belägna mätstation, som sedan per telefon eller radio läste bäring och avstånd till målet var 15 sekund. På batteriets S-plats i anläggning A 3 räknades sedan värdena om för att gälla pjäsplatsen samt tillfördes korrigeringar för målets kurs och fart. Då målet normalt var i rörelse fick man rikta framför det i dess kursriktning. Dessutom uppstod en tidsfördröjning innan granaten nådde den beräknade punkten p.g.a. den tid det tar att ladda samt för granaten att flyga t.ex. 20 km. Ändrade målet ofta kurs och fart blev det svårt att träffa, då det ställe man riktade på var den plats där båten borde befinna sig om c:a 1 minut (på 20 km), om den behöll samma kurs och fart. Årliga skjutningar genomfördes fram till 1951 då den sista skjutningen genomfördes enligt pjäsliggaren.

Även om man inte sköt mer med batteriet fortsatte det att vara den viktigaste länken i kustartilleriförsvaret av Göteborg. Tillsammans med batterierna Björkö och Styrsö nådde man från södra Tjörn till Lerkil på Onsalahalvön. För att samordna den tunga elden och täcka hela kuststräckan sammanfördes de tre batterierna i ett gemensamt förband, division Hisingen. Det leddes från anläggning A3 i Hjuvik och ingick i krigsorganisationen fram till 1956.

Då batteri TL skulle kunna förstärka elden från Björkö och Styrsö batterierna, ingick mätstationer runt hela skärgården i batteriet. En ändring av mätorganisationen genomfördes 1953-54 då eldlednings-radar tillfördes kustartilleriet. De tre tunga batterierna i Göteborg tilldelades vardera två flyttbara eldledningsradarstationer typ PA 31 monterade i släpvagn. Batteri TL:s stationer fanns ovan S-platsen (mätstation 8) inne i batteriområdet och på Höno Kråkudde (mätstation 11) där den 1957 fick en fast installation i ett värn där man så

KA4 Batt TL pjäs 2 1949
Foto: KA4 Museum

Ovan: Hjuviksbatteriet. Foto: KA4 Museum

Till vänster: Radarstation PA31 från 1950-talet. Foto: KA4 Museum

► småningom placerade en mätstation Arte 719 till Batteri Björkö.

I försvarsbeslutet 1958 bestämdes att alla kustartilleriets svåra batterier (över 15,2 cm) skulle utgå och i framtiden ersättas med sjörobotar (robot 08 som kom 1967) eftersom hotbilden i form av fartyg med tungt artilleri var på väg att försvinna. 1959 utgick alla mätstationer ur krigsorganisationen men batteriet behölls tills vidare för att kunna bekämpa markmål åt arméförband i Göteborg.

Anläggning A 3 byggdes om till stabsplats för KAB 5 (femte kustartilleribrigaden). A 1 gjordes om till förlägg-

ning åt brigadstabskompaniets personal. A 2 omändrades till krigssjukhus. De båda pjäserna bibehölls i gott skick och hade kvar ammunitionen till 1966 då de definitivt avfördes ur krigsorganisationen. Då berganläggningarna fortsatte att användas fram till 1999 kvarstod pjäserna på sina platser.

När hela anläggningen skulle avvecklas fattades beslut om att eldrören skulle återställas på sina ursprungliga platser i Oscar II fort. Vapenverkstaden på KA 4 genomförde sedan flytten under 1999.

Berganläggningarna tömdes därefter på sitt innehåll, dörrarna plomberades

och man schaktade igen alla hål och öppningar i batteriområdet. Nu går det överhuvudtaget inte att se att ett stort batteri med över 200 mans besättning en gång funnits i området. Det tidigare hemliga avspärrade området används i dag av lokalbefolkningen som friluftsområde och ett bostadsområde har också börjat ta form. */Christer Fagervall*

Från 1942 till 1954 ingick följande mätstationer och observationsplatser i batteriet:

1 TL	Mätstn	Särö Utkik	Lodbas	
2 TL	Oplats	Wästergård Näset		
3 TL	Mätstn	Donsö huvud	Lodbas	
4 TL	Oplats	Kungsö		
5 TL	Mätstn	Vargö	Lodbas	
6 TL	Mätstn	Vinga fyr	Lodbas	
7 TL	Mätstn	Oscar II fort	Lodbas	
8 TL	Mätstn	Hjuvik kommandoplatsen anl A 3	4 m Inbas	
9 TL	Oplats	Hjuvik kommandoplatsen anl A 3		
10 TL	Mätstn	Hjuvik batteriområdet	Vågbas m/39	Två mätvärn
11 TL	Mätstn	Hönö Kråkudde	Vågbas m/39	Tre mätvärn
12 TL	Mätstn	Björkö batteriet	Lodbas	
13 TL	Mätstn	Hyppeln	4 m Inbas	
14 TL	Mätstn	Klåverön (syd Marstrand)	4 m Inbas	
15 TL	Mätstn	Carlstens Fästning Marstrand	Lodbas	
16 TL	Mätstn	Brattön	Lodbas	

STRIKA-tekniker sökes

På KA 4 Museum finns bland mycket annan spännande KA-materiel en halv bataljonscentral av stridsledningssystemet STRIKA, som är någorlunda körbar. För att verkligen kunna visa alla konster behövs inte bara operatörer för att köra utan också tekniker, som kan felsöka och hålla igång 25 år gammal utrustning. Var finns en Strika-tekniker?

Kontakta Sven-Göran Palm på telefon: 031-871443 eller mobil: 070-6029732. Du behövs!

Älvsborgsinfanteristerna i Stockholm

Vid Älvsborgsinfanteristernas höstsammankomst den 23 oktober deltog två f.d. överbefälhavare och en f.d. militärbefälhavare, som alla tjänstgjort vid I 15 och är medlemmar i föreningen. Medlemmen och partiledaren Jan Björklund kunde ej delta men hade sänt sina hälsningar. Förutom dessa deltog ett trettiotal medlemmar som hälsades välkomna av ordföranden f.d. överste Mats Ekeroth.

Generalen Bengt Gustavsson, som studerar Rysslands krigsplanering under bl.a. hans ÖB-tid höll ett intressant föredrag om Rysslands anfallsplan genom Jylland mot Sverige. En ”omfattning” för att undvika ett starkt svenskt ostkustförsvar. Man vet aldrig var en fiende kommer. Jämför vårt försvar utmed Norsk-Svenska gränsen under 2:a världskriget. En reflexion – hade dessa planer fullföljts skulle I 15 ännu en gång fått försvara Göteborgsområdet.

Generalen Johan Hederstedt redogjorde för sin syn på Rysslands planerade anfall under hans ÖB-tid. Generalmajor Claes Skoglund redovisade en sammanfattning av händelserna under 2:a världskriget med tonvikt på Göteborgs och västkustens försvar och I 15 insatser. En klar och distinkt genomgång.

Vårt regementes idrottsförening hade 100-årsjubileum nyligen. Stig Nilsson som deltagit, berättade om jubileet. I 15 var även ett fantastiskt idrottsregemente med stora framgångar i de flesta grenar.

Kamratföreningens ordförande – också ledamot i försvarsberedningen – Else-Marie Lindgren, hyllade Claes Skoglund och överlämnade kamratföreningens guldmedalj till honom som erkänsla för allt arbete han lagt ned på sitt ursprungliga regemente, I 15. En mycket välförtjänt och av alla uppskattad utmärkelse. För övrigt var det som vanligt trevlig

kamratlig samvaro med befäl och meniga, män och kvinnor, 5 damer deltog. Man konstaterade att de två senaste sammanträdena hade deltagarantalet varit ca 30 personer. Mycket glädjande! Hoppas det håller i sig! En uppmaning till alla som i Stockholmsområdet och har haft någon anknytning till I 15. Ring sekreteraren i föreningen, Tommy Larcandler, på tfn 070-47 13 896 och anmäl dig som medlem. Deltag gärna i vår- och höstsammankomsterna. Väl mött nästa gång!

Ingvar Gunnesson

Volontärsystemet

”Volontär, den som frivilligt inträder i armén, eller i vissa fall den, som utan ersättning deltar i göromålen i ett yrke för att utbilda sig inom yrket” enligt Nordens Familjebok. I Sverige bestämdes 1805 att två nummer vid varje indelt kompani skulle besättas med ”tjänstbara volontärer”. Antalet ökades vid indelta armén från 1871 efter hand, för dem anordnades volontärskolor på Karlsborg. Senare ordnade varje förband sina volontärskolor. Under hela tiden utbetalades lön. För I 15 var det Livkompaniet som hade volontärskolorna. Volontärsystemet upphörde 1953.

1941 sökte ca 100 män för att bli volontärer. Efter tre dagars prov i bl.a. matematik och svenska antogs 51 av dem. Första året bestod i grundutbildning blandat med civila skolämnena. Året därpå befordrades de till vicekorpraler och fick vissa tider tjänstgöra ute på de värnpliktigas kompanier. Tredje året blev de korpraler och en del fick fortsätta som furirer. Eftersom det varje år var många som gått färdigt sina skolor fanns det inte militärtjänst för alla. Då var det många

Volontärer – still going strong! Foto Rune Sjöstrand

som anställdes som civila förmän och förrådsförvaltare.

I år samlades på Militärrestaurangen I 15 Borås det gamla gänget till sitt 66:e årsmöte. Det var 11 av 15 möjliga av de 51 volontärer som 1941 ”skrev på”. Alla är nu + 80 med åldermannen, den 86-årige Stig Andersson som nestor.

Stående fr v: Henry Didriksson, Stig Wennström, Sven Svensson, Sture Nilsson, Georg Gillqvist, Bertil Hedström. Sittande fr v: Hans Pellbjer, Rune Carlsson, Rune Sjöstrand, Lars-Otto Ulweman och Stig Andersson

*Rune Sjöstrand
och Lars Rehn*

Mässen ute

Officersmässinteriör

Fristad Hed

– Det var då. Så är det nu.

Så kommer det troligen att bli.

För de flesta av oss, som varit anställda på vårt regemente, militär såsom civil, är det inte enbart kasernerna i Borås som ger oss något vätt i blicken utan även platsen där det en gång i tiden låg, ”Fristad Hed”. Regementet hade där sin förläggning och övningsplats 1797–1914, alltså cirka 117 år.

Där samlades män och ynglingar från de sju häraderna och annorstädes för att öva sig i vapnens bruk för att kunna försvara sin byggd och sitt land. På så sätt lärde de sig att hålla av sin gamla hed. Så är det och så har det alltid varit att militär-tjänsten givit ett härdande friluftsliv och ett gott kamratskap. Antingen man ville eller inte släppte man tankarna på den vardagliga sysslan inom jordbruk eller industri. Trakten runt Fristad var vacker och den lilla fritid man hade kunde man se sig omkring i det fina landskapet, om man nu inte efter dagens hårda strapasser valde att vila inför morgondagens kanske ännu mer krävande marscher eller övningar i skog och terräng.

De första 80 åren förlades truppen i tält. Snart växte det fram byggnader på heden och runt 1815 var officerspaviljongen och förvaltarebostaden färdigbyggd. Vissa förråd stod klara sent 1830-tal. Standarden höjdes avsevärt omkring 1880 då de fyra barackerna byggdes. Dessa rymde tillsammans åtta kompanier Snart

ställdes ytterligare krav på förläggningsutrymme och två så kallade lägerhyddor stod färdiga 1903.

Från en hög flaggstång vajade den blågula flaggan framför barackerna och högvakten där vakten med sin strängaste tjänstemin och sin rakaste hållning patrullerar fram och tillbaka i väntan på att få ropa ”i gevär” och få övriga vakten att rusa ut och avlösning på postställena kan ske. Fortfarande i vår tid 2000 tal, finns den vackra officersmässen kvar nästan som på den gamla tiden. Fortfarande bär väggarna i förgylld inskription namnen på de ställen och de tider regementet med utmärkelse deltagit i de olika slagen. Här återfinns de från vår historia välbekanta namnen Dirschau 1627, Dömitz 1639, Gross Glogau 1642, Jankowitz 1645, Winsheim 1648, Helsingborg 1710, Gadebusch 1712, Ny Elfsborg 1719 och många mer.

År 1923, några år efter det att regementet flyttat till Borås, övertog Älvsborgs läns landsting hela anläggningen såsom folkhögskola och därvid bevarade bl.a. officersmässens matsal. Det är i denna matsal som föreningen inbjuder till en ärtmiddag torsdagen den 17 januari

Mera om Fristad Hed kan du läsa i nästa nummer.

Lars Rehn

*Tacksamt mottagna
bokfört fram till 20*

Arne Lind, Alingsås

Lars Tureson, Borås

Eira Caarp, Härryda

Grege Loretzon, Linköping

Göran Hansson, Trollhättan

Milan Pureber, Landvetter

Matts Liljegren, Borås

Jan-Gunnar Johansson, Sandared

Per-Olov Carlsson, Rydboholm

Leif Johansson, Borås

Rolf Olténg, Askim

Anders Dahlberg, Fristad

Rune Fritzon, Vårgårda

Hans Larsson, Sjömarken

Arne Pedersen, Borås

Rolf Lindgren, Billdal

Sten Sandblom, Ulricehamn

Lars Bäckstrand, Onsala

Bo Hellqvist, Göteborg

Conny Ekenhamn, Borås

Eskil Johansson, Bollebygd

Lars Svanhäll, Torestorp

Claes-Åke Henriksson, Öckerö

Kenneth Johansson, Sätilla

Thomas Storberg, Borås

Håkan Hasewinkel, Mölndal

Per Roger Stenros, Lysekil

Åke Anderson, Sjömarken

Roland T Järsenholt, Ljungby

Elisabeth M Waljeholm, Ödeborg

Börje Ståhl, Borås

Sven Engblom, Borås

Svante Bergh, Askim

Kamratgåvor

07-11-17

Thord Borggren-Karlsson,
Norrköping
Knut Evers, Göteborg
Carl-Axel Axelson, Vårgårda
Okänd givare 2007-11-01
Stig Johansson, Mölnlycke
Henry Eklund, Hålanda
Ragnar Hedqvist, Grums
Per Rickard, Linköping
Rolf Axelson, Kode
Håkan Ivarsson, Hyssna
Hans Eliasson, Gråbo
Ingemar Ström, Sjömarken
Roland Johansson, Nossebro
Bertil Bergerlind, Hjärup
Sture L. Andersson, Falkenberg
Bengt Mossberg, Trollhättan
Lars Rönnefeldt, Tidaholm
Rune Torwald, Olofstorp
Falko Guldénpfennig, Borås
Max Tranell, Julita
Gugge Svensson, Borås
Lars Tureson, Borås
Bo Claesson, Ödeshög
Sture Karlsson, Ulricehamn
Ulf Klevenfeldt, Varberg
Jan Stefan Börjesson, Täby
Börje Andersson, Uppsala
Lars-Göran Mattiasson, Varberg
Tomas Rydebo, Varberg
Gun Österlund, Borås
Jan-Erik Boström, Visby

E-POSTADRESS!

Har du e-postadress så sänd in den till sekreteraren Glenn Altsten, glenn.altsten@comhem.se . Du får då information, kallelser och inbjudningar till olika evenemang som inte hinner komma in i tidningen.

ÄRTMIDDAG PÅ FRISTADS HED

Torsdagen 17 januari 2008 kl 1800 träffas vi för att äta ärtor mm i f d I 15- mässen, Fristads Folkhögskola. Pris 40 kronor.

Anmälan till Lars Rehn 033-414943 eller e-post rehnarna@tele2.se senast den 14 januari. Har du problem med att ta dig till platsen, meddela detta vid anmälan.

ÅRSMÖTE

Torsdagen 27 mars 2008 kl 1800 äger Kungl Älvsborgs Regementes Kamratförenings årsmöte rum på Officersmässen I 15. Middag till subventionerat pris 100 kr.

Anmälan om deltagande senast 25 mars till Lars Rehn 033-414943 eller rehnarna@tele2.se

Styrelsen önskar alla medlemmar

En riktig God Helg

Lars Wettéus kluriga ruta var kanske något lätt för gamla I 15 anställda, men OK, det var många "utomstående" som klarade "KLURIGHETERNA".

Eskil Rudefalk (tack för berömmet), Ulla och Lars-Olof Carlsson, god samverkan. Axel Bagge (tack för långt brev och en sedel till Kamratgåvan). Sture Lundkvist som vanligt snabb, Bror Ebbe Andersson (tack för långt uppiggande samtal), P O Kinander rätt lösning, han kände igen mycket från I 15 tiden. Artur Haknert med maka Elsa har mycket att berätta om livet i Varberg. Ulf Klevenfeldt (ber mig hålla ut), Lars Turesson erbjuder sig att författa nästa "Ruta". Bertil Rydin och Stig Johansson tyckte om Edgrens klurigheter. Äntligen fick vi en kvinna som löste "rutan" – heders Stina Malmberg.

Slutligen tack för alla uppmunttrade ord om att jag skall fortsätta som redaktör, jag känner för uppgiften, men, men. Speciellt tack till kollegan i Stockholm, Hälsinge Kamratförenings förre redaktör Knut Björkenstam. Han förstår min tvekan. Hej och tack för denna gång och kom ihåg att även solen har fläckar!

Åke Dalåker

Bristande resurser upprör militären

Vakanser och brist på materiel kan begränsa den nordiska stridsgruppens förmåga. – Det är frustrerande för personalen, säger generallöjtnant Jan Salestrand.

KLURIGA RUTAN

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
1	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
2	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
3	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
4	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
5	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
6	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
7	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
8	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
9	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
10	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I

Vågrätt

- 1/ Kavallerist (0)
- 2/ Hårig broder – Stoltsera – Blev ko (4)
- 3/ Ansvarslös – Ingår i spindelnamn – Känd Ladd (3)
- 4/ Berömt för klingor – Sås – 50 (3)
- 5/ Oljekälla – Det är lugnt – Godkänd – Omodern (4)
- 6/ En i raden – För vila – På knapp (2)
- 7/ Ton – Nu med underverk (6)
- 8/ Stjärna – En riktig mes (1)
- 9/ Dricks – Där börjar man – Där frodas vänskapen – By (3)
- 10/ Pådyvlat – Granne och okänd fiskfågel (3)

Lodrätt

- A/ Rikas regemente (0)
- B/ VW-modell – Speldel (2)
- C/ Verklighet (1)
- D/ Dödligt gift – Urmoder – Först (2)
- E/ Bör boxare ha uppe – Yta (2)
- F/ Milnefigur – Viform – Det är prickat (2)
- G/ Vanlig prep. – En harpa är hans (4)
- H/ Motare (2)
- I/ Sådan roulett spelas – Ja (3)
- J/ Högmödig (1)
- K/ Nalla – I tåten – Spatsera (2)
- L/ Hög chef – Övergripande (1)
- M/ Nyckellös rad (5)
- N/ Bro – Halvfigur (1)
- O/ Överskådlig tid – Dumhet (1)

Lotta får kortare gevärskolv

Kortvuxna hemvärnsmän, framför allt tjejer, har i flera år klagat över att kolven till deras AK 4:or är för lång. Det är svårt att skjuta, när inte armarna räcker till. Nu skall kolvarna bytas ut. Ak 4:an är huvudbeväpning för hemvärdet. Nu är målet att ordna vapen med kortare kolvar för 5 000

personer, en fjärdedel av hemvärdets personal behöver detta. Detta var tidigare inget problem då försvaret hade krav på minimilängd på sin personal, men de senaste åren har man frångått detta. Och det är framför allt tjejerna som drabbas. Förhoppningsvis löser det sig nu!

Georg Lann, Ingvar Leion och Kurt Lindgren

Övlt Marttinen inför ett patrulluppdrag den 3 september 1943. Foto: Harry Järv

Inspektion av Svenska frivilligkompaniet ur JR 13 – en episod

Dåvarande Överstelöjtnant Alpo Kullervo Marttinen, tjänsteförrättande regementschef JR 13, inspekterade den 15 juli 1942 avdelta kompaniet (=Svenska Frivilligkompaniet). Det var underställt Infanteriregementet JR 13, som försvarade ett avsnitt längs Jandeba av Syvääri brohuvud.

Jag var stöddepunktschef på Viktor vid avdelta kompaniet. När tjänsteförrättande regementschefen kom fram till de främsta värnen frågade han: ”Har ni några minor här?” Jag svarade att så var fallet och försökte ange läget för nyligen utlagda rörminor.

Regementschefen svarade då: ”Jag ser inga minor, visa”, varpå han hoppade upp ur värnet för att krypande bege sig närmare de väl dolda rörminorna. Jag framhöll då mitt ansvar för säkerheten inom stöddepunktens område och för att inga olyckor hände där.

Tjfr regch svarade då: ”Jag övertar tillfälligt ansvaret för säkerheten här.” Tillsammans med regementschefen kröp jag då fram och lyckades fastställa och utpeka platsen för 4-5 rörminor. ”-Nå, bra”, sade regementschefen, varpå vi kröp bakåt i samma spår som vi kommit och hoppade ned i värnet.

Inspektionen fortsatte med frågan: ”Har ni något maskingevär här?” Jag pekade ut platsen för stöddepunktens maskingevär och angav dess stridsuppgift. Därpå försvann regementschefen ned i det täckta värnet och avfyra utan kommentar ett helt patronband från det ständigt laddade maskingeväret som fungerade utan avbrott, så länge eldgivningen pågick. Regementschefen kommenterade: ”-Det fungerade”. Inspektionen fortsatte.

”-Har ni några spärrar här?” Jag angav läget för fasta eldlägen för såväl 8 cm (Metsä) som 12 cm (Savu) granatkastarna liksom för artilleriet (Tammi). Regementschefen gav ordern: ”-Utlös samtliga spärrar!” Alla tre spärrarna utlöstes snabbt och effektivt av granatkastareldledaren Rönnquist (finländare) och på rätta platser, kanske med någon liten fördröjning för artillerisalvorna.

Det blev ett mycket imponerande dunder och brak. Regementschefen uttryckte sitt gillande och godkännande av stöddepunktens avvärijande spärrar med tillägget: ”-Jag får kanske tala lite med artilleriet”.

Jag har antecknat i min dagbok: ”Tjfr regementskommendören var synnerligen belåten med stöddepunkten Viktor och

med avdelta kompaniet. Jag lyckades inte helt dölja min glädje över kommandörens betyg.

När jag sedan läste om överstelöjtnant Alpo Kullervo Marttinens bravader vid Tienhaara i juni 1944 som chef för 61:an, visste jag att en sådan kommandör springer ingen omkull i första taget. När överstelöjtnant Marttinen (kommendör för JR 61) till högkvarteret i juni 1944 telefonledes rapporterade att det ryska genombrottsförsöket vid Tienhaara (väster om Viborg) hade hejdats, utnämndes han omgående per telefon av Marskalken till överste – finska armens yngste regementschef – 35 år. Tienhaara är Finlands Thermopyle. Överste Marttinen måste räknas som en av de allra främsta i den frejdade finska armén!

Georg Lann Bleckstad

Foto: Harry Järv

24 cm pjäs m/04 åter på OII Fort. Foto Lennart Hammarstrand

Jagaren Småland, 57 mm pjäsen. Foto: Göteborgs Maritima Centrum

Försvar i förvar

Museer med försvarsanknytning finns på många orter där Försvarsmakten verkar och har verkat. Tidigare kunde förband runt om i landet aktivt bidra till driften av verksamheten. I takt med att antalet förband blir allt färre och de ekonomiska ramarna konstant krymper har problematiken kring hur valda delar av det svenska militära kulturarvet skall bevaras för framtiden aktualiserats.

Utredningen "Försvar i Förvar" lämnade hösten 2005 förslag kring vad som skall bevaras och hur det skall gå till. En del av detta är att årligen föra över medel från Försvarsmakten till ett antal föreslagna museer samtidigt som Statens försvarshistoriska museer (SFHM) och Statens maritima museer (SMM) fullgör sina åtaganden som "naven" i det föreslagna museinätverket. I februari i år skickades utredningen på remiss till berörda län, kommuner och andra intressenter.

Regeringen avser att fatta beslut i frågan runt årsskiftet. Ett lokalt intresse måste finnas på de utvalda platserna eftersom dessa museer avses drivas kommunalt eller av stiftelser/föreningar, men med ett statligt driftsstöd från SFHM respektive SMM. Diskussioner pågår fortfarande med intressenter på de olika platserna och intresset är allmänt mycket stort.

Den slutliga museisammansättningen i "Försvar i Förvar" kommer troligtvis att vara följande:

Lapplandsjägmuseet i Kiruna, Beredskapsmuseet i Kalix, Försvarsmuseet i Boden, F21 förbandsmuseum i Luleå, Försvarsmuseet i Optand (Östersund), Hemsö fästningsmuseum (Härnösand),

FHT-samlingarna i Enköping, Vaxholms fästningsmuseum, Hemvärnsmuseet i Vällinge, Militär- och Fordonsmuseet i Strängnäs, Gotlands försvarsmuseum i Tingstäde, Krigsflygfält 16 på Brattforsheden,

Brigadmuseet i Karlstad, Fästningsmuseet i Karlsborg, Garnisonsmuseet i Skövde, Aerozeum i Göteborg, Göteborgs maritima centrum, Försvarsmuseet i Skillingaryd, Militär- och Luftvärnsmuseet i Halmstad, Beredskapsmuseet i Helsingborg, Artillerimuseet i Kristianstad och Rörligt kustartillerimuseum i Karlskrona.

Statens fastighetsverk (SFV), som har uppdraget att bevara, utveckla och levandegöra det svenska kulturarvet, har på regeringens uppdrag i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Fortifikationsverket, Statens försvarshistoriska museer och Statens maritima museer utrett vad det skulle kosta att bevara och levandegöra sjutton försvarsanläggningar. De sjutton

försvarsanläggningar som SFV utrett har samtliga utpekats av Riksantikvarieämbetet som kulturhistoriskt värdefulla och sju av dem är redan statliga byggnadsminnen. SFV bedömer att sju av de sjutton fastigheterna har stor potential att utvecklas till populära besöksmål delvis på grund av sitt infrastrukturella sammanhang men också för den potential de har att bli goda representanter för sin tidsepok.

Unika anläggningar

– Jag vill framhålla tre exempel som vi bedömer har god potential att bli intressanta besöksmål, berättar kulturarvsspecialist Lena Simonsson på SFV. Det är Oscar II Fort i Göteborg, Nya Ellenabben i Karlskrona och det närmast världsunika Erstabatteriet på Landsort. Enholmen, som är en ö utan fasta färjeförbindelser utanför Slite på Gotland och sjunde batteriet på Värmdö är exempel på anläggningar som har låg levandegörandepotential och därför sämre prognos att utvecklas för framtiden.

Vi kan inte annat än glädjas åt att SFV har fått upp ögonen för vårt unika fort. Det var ju centrum i den Älvsborgs fästning som Karingberget utgjorde för 100 år sedan, men som de flesta har glömt. Kanske stundar nya tider för de stora 24 cm Boforskanonerna?

BEP

Ny chef för Elfsborgsgruppen

Sedan 1 juli i år är Lars-Gunnar Olsson chef för Elfsborgsgruppen. Han efterträdde Bert-Erik Pousar som numera är chef för Garnisonsenheten och tillika ställföreträdande garnisonschef.

Lars-Gunnar är ursprungligen en I 15-officer där han arbetade i 14 år och avancerade till kompanichef. Efter I 15 och studier till överstelöjtnant blev det arbete på olika staber och skolor varvat med internationell tjänst, bland annat i Afrika och på Balkan. De senaste fyra åren har han tillbringat på Högkvarteret där han arbetat med personalfrågor på bemanningsavdelningen.

Lars-Gunnar är nu tillbaka på västkusten (han är uppväxt i Älvängen) och har

hunnit vara chef för Elfsborgsgruppen några månader. Den tiden har till stor del ägnats åt att vara med i verksamheten och träffa personalen i de olika förbanden. De första intrycken har varit positiva. I en intervju på Elfsborgsgruppens hemsida sa Lars-Gunnar ”Jag vill understryka den positiva anda jag känt från hemvärnssoldater och från de övriga på Elfsborgsgruppen. Det blandade geografiska ursprunget inom Elfsborgsgruppens personal representerar väl det stora upptagningsområdet och en företagen värdegrundsundersökning tyder på hög trivsel. Vi har anledning att se ljusst på framtiden!”

Lars-Gunnar är varmt välkommen!
Hanseman Samuelsson

*Lars-Gunnar Olsson.
Foto Hanseman Samuelsson*

Hemvärnet ett B-lag?

Att samtidigt få besök i Göteborg av både ÖB och Rikshemvärnschefen hör inte till vanligheterna, men indikerar kanske att de fäster stor vikt vid Göteborgsregionen. På programmet stod besök vid en stor hemvärnsövning med deltagare från hela landet och dessutom

med internationella inslag. Från en av höstsolen dränkt utsiktsplats på Käringberget får den församlade skaran beskåda hur Hemvärnets stridsbåtar bordar ett obehörigt fartyg på ett säkert och professionellt sätt och sedan överlämnar den till polisens patrullbåt för vidare omhän-

dertagande. Gästerna deltar också vid ett seminarium anordnat av Föreningen för Göteborgs Försvar som bland annat handlar om samverkan mellan militära och civila myndigheter.

Givetvis överfalls ÖB Håkan Syrén av församlade journalister vid ett sånt här tillfälle. Vi fäste oss vid en fråga han fick huruvida Hemvärnet var att betrakta som ett B-lag i försvarshänseende.

– Nej, verkligen inte, svarade ÖB med eftertryck. Hemvärnet är bemannat med välutbildade och högt motiverade människor, som har valt att ställa upp till samhällets stöd i ett krisläge. Jag imponeras av människor som tar ledigt från jobbet och åker till en sådan här övning från sina hem i hela Sverige. Här har vi kärnan till vår försvarsvilja och kraft att stå emot hot riktade mot vår demokrati, säger ÖB med viss stolthet i rösten.

Det känns tryggt att ha en överbefälhavare som inser Hemvärnets potential och dess betydelse för ett säkert och fungerande Sverige.

Peter Andersson

Foto Peter Anderson

Befälssamling inför 2008

Lördagen den 24 november samlades cirka 130 hemvärnsbefäl, nätverksansvariga och frivilligrepresentanter på Käringberget för att diskutera verksamheten 2008. Deltagarna kom från samtliga Elfsborgsgruppens förband, fyra hemvärnsbataljoner och två hemvärnsinsatskompanier.

Dagen började i värnpliktsmatsalen med en gemensam samling där Elfsborgsgruppens chef och ställföreträdare redogjorde för verksamheten 2008. Bland annat redovisades 2008 års verksamhetsorder, den order som styr Elfsborgsgruppen verksamhet det kommande året. Ordern är i stort klar, men på grund av att budgeten för 2008 inte är klar kommer den inte att fastställas förrän efter årsskiftet.

Från garnisonens stab kom major Roland Knopp och redovisade den beredskapsorder som kommer att fastställas inom kort. Denna omfattar även Elfsborgsgruppens förband som bland annat kommer att få order att bemanna beredskapstroppar några veckor under 2008.

Tiden före och efter lunch ägnades åt bataljons- och kompanivisa arbeten. Här hade respektive chef tillfälle att diskutera verksamheten nästa år. Eftermiddagen avslutade sedan gemensamt med uppsummering, frågor och några avslutande ord från chefen.

Hanseman Samuelsson

Foto: Hanseman Samuelsson

Trevligheterna avlöste varandra under traditionsmiddagen. Foto: Karolina Boström och John Malkki

Traditionsmiddag 2007

Middagen på garnisonsmässen genomfördes under högtidliga former med överste Bo Andersson som värd. Deltagarna var uppklädda i finuniform. Efter honoreringarna inleddes middagen med sill och allt det som därtill hör. Därefter serverades en utsökt ärtsoppa. Det hela kröntes med pannkakstårtmodell Kviberg. Maten var av yppersta kvalitet och hade som sig bör tillagats av insatsorganisationens logistikpersonal.

Denna befälssamling i Elfsborgsgruppen genomförs varje år i slutet av november i syfte att formellt starta upp nästkommande verksamhetsår. I anslutning till dessa samlingar har som regel någon form av social aktivitet anordnats. I år liksom 2006 skedde detta i form av en traditionsmiddag. Målet är att långsiktigt förstärka känslan för vår regionala militärkulturhistoria. Ledstjärnan för arbetet är devisen; *"Traditionsvård handlar inte om att ömt vårda den grå askan, utan om att hålla den levande lågan flammande"*.

Efter det att deltagarna intagit sina platser utdelades ett antal medaljer. Tore Larsson och Marie-Louise Borin erhöll var sin hemvärnsmedalj. Christer Johansson, Lars Jonsson och Björn Andersson

tilldelades Elfsborgsgruppen medalj som erkänsla för goda insatser inom ramen för garnisonens traditionsarbete. Avslutningsvis medaljerades även överste Bo Andersson med en hemvärnsmedalj. Få om någon förbandschef har visat prov på ett motsvarande engagemang gentemot våra nationella insatsförband.

Stämningen var hög och blev efterhand än högre. Deltagarna visade prov på goda sångaregenskaper och Elfsborgsgruppens vishäfte kom till flitig användning. Finuniformerna strålade som aldrig förr i den traditionsrika gamla officersmässen. Uniformen är sedan 2006 galonerad med f.d. I 15 förbandsmärke på axelklaffarna. Älvsborglejonet återfinns också på höger bröstficka såsom tjänstgöringstecken. Detta lejon är lagt på en gul matt. Gult är Göteborgs garnisonsfärg och kan härledas bakåt via Göta artilleriregemente till Göteborgs garnisonsregemente (värvat 1721-1806).

Förmågan att planera och genomföra en klassisk mässmiddag är i vart fall i högsta grad levande och flammande. Förhoppningsvis väcktes en och annan flamma även för vår historiska bakgrund.

BEP

Foto Sven-Göran Palm

Kamratföreningens höstmiddag

Årets höstmiddag samlade drygt 50-talet medlemmar som under gemytliga former avnjöt en god middag i den nyrenoverade officersmässen. Här har baren fått en ordentlig upprustning, en kvalificerad musikanläggning har köpts in och det har fräschats upp ordentligt både här och där. I källarvåningen pågår fortfarande renoveringsarbeten och köket står sedan näst på tur att få en välbehövlig ansikts-

lyftning. På förmiddagarna serveras här läckra smörgåsar vilket gjort att många åter samlas på mässen för sedvanlig fika. Trevligt!

I anslutning till kaffet berättade garnisonschefen om utvecklingen på FömedC och om de olika intressenter som finns på området. Han tog också upp handgranatsolyckan som inträffade under hösten.

Där skadades en av kamratföreningens medlemmar när han ledde skarp handgranatskastning i en olycka som hade kunnat få en betydligt allvarligare utgång än vad som blev fallet.

Till arrangören av middagen framföres ett varmt tack för en välordnad kamratföreningsträff.

Sven-Göran Palm

På tur med Kamratföreningen

Ett par gånger om året bär det av någonstans runt om i landet. I år har det bland annat varit kamratföreningsträff på Gotland, besök på Beredskapsmuseet utanför Helsingborg och en arbetsresa norrut för att hämta hem materiel till museet. Det är alltid lika trevligt att komma ut och kanske också träffa gamla kamrater. Det rekommenderas!

/HAM

Mössa av – Basker på

Fredagen den 23 november togs ytterligare ett steg i strävan att markera att Göteborgs garnison är försvarsmaktsgemensam. Då omgäldnerades bevaknings- och insatssoldaterna vid Göteborgs garnison till Älvsborgsinfanterister. Dessa värnpliktiga bär nu mörkblå basker med arméns baskermärke. De har anlagt infanteriets truppslagstecken och bär på sin permissionsuniform Älvsborgs regementes förbandstecken. På garnisonsområdet finns sedan tidigare värnpliktiga tillhörande amfibiekåren och flottan. En multikompetent enhet? /BEP

Foto: Ulrika Adolfsson

